

RAPORT

**z badań terenowych zrealizowanych
w gminie Biesiekierz przez uczniów szkoły: Szkoły Podstawowej
im. kpt. Wł. Wysockiego,
dotyczących lokalnego dziedzictwa kulturowego.**

Tytuł projektu: Tradycje kulturowe Pomorza Zachodniego

(oryginalny tytuł projektu, wymyślony przez grupę, identyfikujący ją)

Opiekun grupy: Iwona Retecka i Roksana Kaczmarek-Cichosz

Data opracowania raportu: 08.12.2018 rok

Nazwiska uczniów uczestniczących w projekcie:

Klasa VI: Julia Kwiatkowska, Martyna Leśniewska kl.

Klasa VII: Iga Sterna, Michalina Fira, Mateusz Niedziałek, Kamil Łaba,

Klasa VIII: Dominika Gilich, Martyna Kwiatkowska, Nikola Szczuka, Mariusz Łowiecki,

Klasa III a (gimnazjum): Julia Matwiejczyk, Olimbia Nastula

Klasa III b (gimnazjum): Aleksandra Hryniewicz, Natalia Szambelan.

CELE I ZAŁOŻENIA BADAŃ

Tematem było badanie tradycji kulturowych gminy Biesiekierz. Uczniowie mieli za zadanie podczas przeprowadzanych wywiadów odszukać tradycje i zwyczaje kulturowe gminy Biesiekierz. Główne pytania dotyczyły: historii rodziny, zwyczajów i obrzędów świątecznych, wspomnień z dzieciństwa, sposobów integracji ze społeczeństwem lokalnym, tradycyjnych potraw, przyśpiewek, obrzędów ślubnych i pogrzebowych, komunijnych. Efektem badań miało być odszukanie tradycji i obrzędów gminy Biesiekierz. Uczniowie zgromadzili sporo materiałów na wiele tematów. Niestety nie uzyskali informacji etnograficznych, gdyż są w naszej gminie dopiero tworzone. Najstarsi mieszkańcy gminy osiedlili się dopiero po 1946 roku, a ziemie te do 1950 roku zamieszkiwali jeszcze Niemcy.

I. Obszar badań (*Rys badanych miejscowości?*)

Gmina Biesiekierz położona jest w zachodniej części powiatu koszalińskiego. W Biesiekierzu stoi największy na świecie pomnik Ziemniaka. Wieś wyzwolono 06.03.1945 roku i powołano zarząd. Przybyłym osadnikom pozwolono wybrać miejsca zamieszkania. Najważniejsze były prace żniwne. Spis ludności z 1946 roku – Polacy – 271 osób, Niemcy – 402, inni – 45 osób. W 1949 roku założona została Biblioteka Gminna. Było to pierwsze miejsce kulturalno-oświatowe. Charakterystyczne jest w naszej miejscowości Święto Pieczonego Ziemniaka. Gmina nasza usiana jest pięknymi pałacami, starymi kościołami i chylącymi się ku upadkowi folwarkami. Wiele lat prawdziwą chlubą naszej wsi była Stacja Hodowli Ziemniaka, która wyhodowała 9 naszych odmian tego warzywa. Większość mieszkańców Biesiekierza pracowała właśnie tam. Działały też PGR-y ulokowane w pałacach. Do dziś wieś nasza jest miejscowością rolniczą.

II. Realizacja badań

1. Metody, techniki gromadzenia materiałów badawczych

Uczniowie przeprowadzili badania za pomocą telefonu komórkowego, wykorzystując funkcję aparatu fotograficznego i dyktafonu. Z powodu błędów technicznych pierwsze wywiady zostały utracone. Niektórzy rozmówcy nie zgadzali się na nagrywanie kamerą, dlatego niektóre wywiady zostały spisane. Dane sporządziła Pani R. Kaczmarek-Cichosz. W sumie zgromadzono 91.3 GB materiałów. Główne metody to wywiad z zestawem pytań, nagrania dźwięku, materiały archiwalne, dokumenty z życia prywatnego, zdjęcia, kroniki.

2. Rozmówcy:

Przeprowadzone wywiady i zebrane materiały:

1. Historia Biesiekierza – zbiory biblioteczne – listy i dane pierwszych osadników – 17.10.2018 r. – Hryniewicz A., Cichosz R., Retecka I.
2. Historia SHR – Kroniki SHR – zbiory biblioteki – 17.10.2018 r. - Hryniewicz A., Cichosz R., Retecka I.
3. Historie rodzin:
 - a) Kuzio Zofia (z rodziny Leśniewicz ur. 01.02.1927 r. pochodzi z Tyrawa Wołoska) – data wywiadu 10.11.2018 r. dom Kraśnik Koszaliński – wywiad przeprowadzony przez Michalina Fira.

- b) Niedziałek Antoni (gminny działacz) – ur. 17.09.1940 r. pochodzi z gminy Ciechanowiec – data wywiadu 02.11.2018 r. dom Kraśnik Koszaliński – wywiad przeprowadzony przez Mateusza Niedziałka.
 - c) Sadłowska Jadwiga – 88 lat – 21.08.1930 r. pochodzi z Wołynia – data wywiadu 07.11.2018 r. dom rodzinny Biesiekierz – wywiad przeprowadzony przez Dominikę Gilich.
 - d) Kostecka Jolanta (nauczycielka) – 58 lat – 01.06.1960 r. data wywiadu 08.11.2018 r. dom Laski Koszalińskie – wywiad przeprowadzony przez Martę Grabowską.
4. Krąg biblijny – data wywiadu 6.11.2018 r. szkoła Stare Bielice – spotkanie modlitewne – wywiad przeprowadzony przez Aleksandrę Hryniewicz oraz Natalię Szambelan.
 5. Kroniki hrabstwa – wywiad z Panem Józefem Kamyk ur. 12.04.1947 r. wraz z Panią Wandą Kamyk – 04.05.1948 urodzoną w Myśliborzu – data wywiadu 16.11.2018 r. dom Państwa Kamyk Stare Bielice – wywiad przeprowadzony przez Nikolę Szczukę.
 6. Kronika Teatryku „Orzeszek” – wywiady przeprowadzone z Edytą Girczys, Waldemarem Girczys, Aliną Fiedorowicz – materiały nie wykorzystane – data wywiadu 14.11.2018 r. oraz 18.11.2018 r. – wywiad przeprowadzony przez Ięgę Sternę.
 7. Obrzędy Wielkanocne – malowanie jaj – wywiad z Panią Renatą Łowiecką – ur. 01.01.1977 r. urodzona w Koszalinie – wywiad przeprowadzony w Gminnej bibliotece – data wywiadu 14.11.2018 r. - wywiad przeprowadzony przez Dominikę Gilich
 8. Ochotnicza Straż Pożarna:
 - a) OSP Biesiekierz (Jan Lach – urodzony 1949 kieleckie), OSP Warnino (Józef Kukliński – lat 60) wywiad przeprowadzony w remizie strażackiej w Biesiekierzu – data wywiadu 22.11.2018 r. – wywiad przeprowadzony przez Julię Matwiejczyk i Olimpię Nastulę.
 - b) OSP Parnowo (tylko kronika ponieważ strażak nie chciał udzielić wywiadu) – 10.11.201 r. – zdjęcia kroniki Nikola Szczuka, Martyna Kwiatkowska.
 - c) OSP Stare Bielice – Roman Gadomski – ur. 1959 r. Koszalin – data wywiadu 12.11.2018 r. Stare Bielice – wywiad przeprowadzony przez Ięgę Sternę i Kamila Łabę.
 9. Oświata – kroniki szkoły Biesiekierz – zdjęcia Marta Grabowska 23.11.2018 r.

10. Tradycje wieńców dożynkowych – sołectwo Parnowo – odmówiło wywiadu, sołectwo Kraśnik Koszaliński – Moskalczyk Zofia – ur. 22.01.1947 r., Szatan Danuta – ur. 08.06.1950 r. wywiad przeprowadzony w domu Pani Moskalczyk – przez Julię Matwiejczyk i Olimpię Nastulę.
11. ZSZ Wybrzeże Biesiekierz – wywiad z obecnym prezesem – Panem Jackiem Machałą ur. 01.11.1978 r. w Koszalinie – wywiad przeprowadzony w budynku przynależącym do stadionu sportowego - data wywiadu 27.10. 2018 r. – wywiad przeprowadzony przez Mariusza Łowieckiego (kroniki ZSZ Wybrzeże Biesiekierz).
12. Wywiad z byłym prezesem Panem Zbigniewem Sadłowskim – ur. 03.06.1949 r. urodzony w Biesiekierzu – data wywiadu 12.11.2018 r. dom Biesiekierz – wywiad przeprowadzony przez Kamila Łabę i Mateusza Niedziałka.
13. Zespół ludowy „Polna Grusza” – wywiad w czasie próby z członkiniami, wywiad z założycielem Panem Janem Rodakiem; opis zespołu, skany dyplomów i podziękowań, daty wywiadów 24.10.2018 r. i 15.11.2018 r. – wywiady prowadziły Aleksandra Hryniewicz, Natalia Szambelan, Marta Grabowska.

Wszyscy rozmówcy to osoby aktywne społecznie i kulturowo w gminie Biesiekierz.

3. Przebieg poszczególnych etapów projektu

1. Przekazanie informacji ze szkolenia, zebranie chętnych uczniów, rozdanie notatników i latarek. – 1 godz.
2. Podział zadań, podanie uczniom adresów i nr telefonów ich przyszłych rozmówców. – 1 godz.
3. Odwiedzenia Biblioteki Gminnej przez nauczycieli prowadzących w celu przejrzenia kronik i uzupełnienia istotnych materiałów. Rozmowa z Dyrektorem Biblioteki i pracownikami w celu pozyskania informacji na temat rysu historycznego gminy oraz pomoc w nawiązaniu kontaktu z interesującymi mieszkańcami. – 4 godz.
4. Wizyta w Urzędzie Gminy u wójta w celu przedstawienia założeń projektowych. – 1 godz.
5. Ułożenia z uczniami pytań do wywiadów z uwzględnieniem poszczególnych osób zaangażowanych od lat w życie kulturalne gminy. – 7 godz.
6. Wszystkie przeprowadzone wywiady (uczniowie wraz z opiekunami) – 22 godz.
7. Zbieranie i obróbka techniczna (zgrywanie materiałów z telefonów, porządkowanie i archiwizowanie) – 12 godz.
8. Omówienie z uczniami zagadnień projektowych – 2 godz.
9. Przygotowanie prezentacji multimedialnej.

10. Opis raportu. – 1 godz.

11. Przygotowanie materiałów według wytycznych (opis zdjęć, ujednoczenie nazw plików, usunięcie zbędnych materiałów).

Etap przygotowań:

- Podanie uczniom nr telefonów i adresów rozmówców przez nauczycieli prowadzących.
- Wspólne przygotowanie pytań.

Etap opracowania materiałów i podsumowania:

- Należało zmodyfikować nagrania poprzez usunięcie zbędnych fragmentów nagrań video,
- opisać zdjęcia, wysłać je do EFRWP,
- przygotować prezentację multimedialną.

4. Trudności w realizacji badań:

Największe trudności sprawiła zbyt dobra jakość nagrań, długo trwające wywiady, brak zgodności sprzętowej co bardzo utrudniało przesyłanie materiałów. Wiele osób odmówiło nam materiałów z różnych względów (problem z terminem).

III. Elementy dziedzictwa kulturowego

- Zwyczaj Wielkanocnego malowania jajek został zapoczątkowany przez Panią Zofię Suchę, która przekazała go 15-letniej Renacie Łowieckiej. Ta podtrzymywała tę tradycję w swoim domu rodzinnym i do dzisiaj cyklicznie organizuje malowanie jajek dla dzieci z rodzinami w Bibliotece Gminnej.
- Pani Jadwiga Sadłowska opowiadała o zwyczaju malowania okien do połowy w domu, w którym mieszkała panna na wydaniu. Swat uroczyście wjeżdżał do domu na koniu, by poprosić o rękę panny młodej. Według jej relacji dopiero co ochrzczone dziecko należało położyć na stole by w przyszłości było szczere i gościnne.
- Jak kobieta urodzi dziecko to nie może przez 6 tyg. podchodzić do studni. Po tym okresie musi klęknąć przed ołtarzem, by się oczyścić. Do tego czasu jest „nieczysta”. Dziecko może być ochrzczone dopiero po 6-ciu tygodniach. Matka podchodziła do ołtarza po chrzcie dziecka, które było trzymane przez rodziców chrzestnych.

- Nocne czuwanie przy trumnie zmarłego. Bliscy i sąsiedzi przychodzili się pożegnać, odmawiali modlitwy (różaniec).
- Podczas Zielonych Świątek należało zebrać tatarak i ustroić nim parapety bądź ścieżkę od furtki do drzwi domu. Stawiano też brzoźki przed wejściem do domu.
- W czasie Bożego Narodzenia pod obrus chowano sianko i kto wyjął dłuższą słomkę, ten miał najdłużej żyć. Nie wolno było wstać od stołu wigilijnego, póki wszyscy nie zjedli. Dzieci, które były śpiące, kładziono pod stołem na rozścielonym sianie na pamiątkę Dzieciątka Jezus. Po zakończonej Wigilii gospodarz szedł do obór podzielić się z bydłem jedzeniem.
- W domu, zamieszkiwanym przez małe dziecko, po zmierzchu nie mogły wisieć pieluchy i ubrania, bo ptaki zabiorą dziecku sen.
- Wielkanocna tradycja – trzeba było wstać przed wschodem słońca, iść do rzeki, strumieniem płynącym na zachód. Wcześniej trzeba było się ubrać, nie wolno było się oglądać, ani się odzywać do momentu obmycia się w tym strumieniu. Było to błogosławieństwo zdrowia.
- Sól i węgiel. W wielką sobotę palono tarninę, po jej spaleniu wrzuca się popiół, węgielki i święconą sól do wody święconej i w pierwszy dzień Świąt Wielkanocnych przed wschodem słońca obsypuje się swoje obejście dla dobrobytu gospodarstwa.
- Skorupki ze święconego jajka sypie się na pole gdzie miały być posadzone ziemniaki.
- Na Zielone Świątki trzeba było ukraść krowy. Robił to pastuch pracujący u gospodarza przed Święconką. Gospodarz musiał wykupić swoje krowy za malowane jajko.
- W Dzień Zaduszny stawiano miednicę, mydło i czyste ręczniki by zbłąkane dusze mogły się obmyć .
- Pani Wanda Kamyk i Jolanta Kostecka opowiadały o kolędnicach, którzy przychodzili po Wigilii na poczęstunek. Składali życzenia gospodarzom, którzy dołączali się do nich.
- Podczas Śmigusa Dyngusa, dziewczyna która była najbardziej obłana, miała największe powodzenie. Jej ojciec częstował oblewających kieliszkiem wódki.

- Podczas Wigilii dzielono się czosnkiem (tradycja z za Buga), żeby nie czepiały się żadne choroby.
- Wigilijne potrawy: juszka to kompot z gruszek, fasola z kompotem, ziemniaki z olejem lnianym. Bobalki – grube kluski z mąki pszennej – miały zapewnić na przyszły rok dobre plony pszenicy.
- W roku izby stawiano snopek zboża, zamiast choinki.
- Jeśli pierwszym z kolędników był mężczyzna, to wróżyło dobry rok i szczęście dla domu, jeśli kobieta to nieszczęście.